JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
YVES BOT
25 päivänä helmikuuta 2016 [1]

Asia C-159/15

Franz Lesar
vastaan
Beim Vorstand der Telekom Austria AG eingerichtetes Personalamt

(Ennakkoratkaisupyyntö – Verwaltungsgerichtshof (hallintotuomioistuin, Itävalta))

Ennakkoratkaisupyyntö — Sosiaalipolitiikka — Direktiivi 2000/78/EY — Yhdenvertainen kohtelu työssä ja ammatissa — 2 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan a alakohta — 6 artiklan 2 kohta — Entisten virkamiesten eläkeoikeuksien määrittäminen — Oppi- tai työsopimuskaudet, joista on täytynyt maksaa pakolliset eläkevakuutusmaksut — Huomioon ottaminen — Ennen 18 vuoden ikää täyttyneiden kausien huomiotta jättäminen

1. Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY [2] 2 artiklan 1 kohdan, 2 kohdan a alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2. Pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Franz Lesar ja Beim Vorstand der Telekom Austria AG eingerichtetes Personalamt (Telekom Austria AG:n hallituksen yhteyteen perustettu henkilöstöosasto, jäljempänä henkilöstöosasto) ja joka koskee henkilöstöosaston kieltäytymistä ottamasta eläkeoikeuksien laskennassa huomioon Lesarin palvelussuhteen alkamista edeltäviä oppisopimus- ja työskentelykausia, jotka olivat täyttyneet ennen 18 vuoden ikää.

3. Ehdotan ratkaisuehdotuksessani, että unionin tuomioistuin tutkii pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön pikemminkin direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan kuin 6 artiklan 1 kohdan kannalta. Päädyn tarkastelussani toteamaan, että mainitun direktiivin 2 artiklan 1 kohtaa, 2 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan eläkeoikeutta myönnettäessä ja eläkkeen määrää laskettaessa ei voida ottaa huomioon ennen 18 vuoden ikää täyttyneitä virkamiehen oppisopimus- ja työskentelykausia, koska tällaisen lainsäädännön tarkoituksena on taata, että virkamiesten eläkejärjestelmään vahvistetaan yhtenäinen ikäraja järjestelmän jäsenyyden ja järjestelmän tarjoamien eläke-etuuksien saamisen edellytykseksi.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.
2 — EYVL L 303, s. 16.

I **Asiaa koskevat oikeussäännöt**

A *Direktiivi 2000/78*

4. Direktiivin 2000/78 1 artiklan mukaan direktiivin ”tarkoituksena on luoda yleiset puitteet uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiselle työssä ja ammatissa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa”.

5. Direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä ’yhdenvertaisen kohtelun periaatteella’ tarkoitetaan, ettei minkäänlaista 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä.

2. Sovellettaessa 1 kohtaa:

a) välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin 1 artiklassa tarkoitetun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa;

– –”

6. Direktiivin 6 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Sen estämättä, mitä 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat säätää, että ikään perustuvaa erilaista kohtelua ei pidetä syrjintänä, jos sillä on kansallisen lainsäädännön puitteissa objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu, erityisesti työllisyyspoliittinen, työmarkkinoita tai ammatillista koulutusta koskeva oikeutettu tavoite, ja jos tämän tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen.

Tällaista erilaista kohtelua voi olla erityisesti:

a) erityisten työhönpääsyä ja ammatillista koulutusta koskevien ehtojen sekä työehtojen, myös irtisanomis- ja palkkaehtojen, käyttöön ottaminen nuorille ja ikääntyville työntekijöille sekä työntekijöille, joilla on huollettavia, heidän työelämään pääsynsä tukemiseksi tai heidän suojelunsa varmistamiseksi,

b) ikään, ammatilliseen kokemukseen tai palveluajan pituuteen liittyvien vähimmäisehtojen asettaminen työhönpääsylle tai tiettyjen työhön liittyvien etujen saaminen,

– –

2. Sen estämättä, mitä 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat säätää, että ikään perustuvana syrjintänä ei pidetä eri ikärajojen vahvistamista ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien [jäsenyyden tai] eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykseksi myöskään siinä tapauksessa, että näissä järjestelmissä eri työntekijöille tai työntekijäryhmille vahvistetaan eri ikärajoja, eikä ikäkriteerien käyttämistä näitä järjestelmiä koskevissa vakuutusmatemaattisissa laskelmissa, edellyttäen, että tästä ei aiheudu sukupuoleen perustuvaa syrjintää.”

B *Itävallan oikeus*

7. Liittovaltion virkamiesten, heidän jälkeensä jääneiden ja heidän perheenjäsentensä eläkkeistä 18.11.1965 annetun lain (Bundesgesetz über die Pensionsansprüche der Bundesbeamten, ihrer Hinterbliebenen und Angehörigen (Pensionsgesetz 1965)),[3] 53 ja 54 §:ssä säädettiin pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä seuraavaa:

”Palvelussuhteen alkamista edeltävät kaudet, jotka on otettava huomioon eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa laskettaessa

53 §

(1) Eläkkeeseen oikeuttaviin kausiin rinnastetaan 2–4 momentissa luetellut kaudet siltä osin kuin ne ovat täyttyneet ennen eläkkeeseen oikeuttavaa kautta liittovaltion palveluksessa. Nämä kaudet otetaan huomioon eläkkeeseen oikeuttavina kausina.

(2) Huomioon otetaan seuraavat palvelussuhteen alkamista edeltävät kaudet:

a) palvelus-, koulutus- tai muussa työsuhteessa kotimaisen julkisoikeudellisen työnantajan palveluksessa kulunut aika,

– –

h) teknisessä tai ammatillisessa keskiasteen, ylemmän keskiasteen tai akatemian oppilaitoksessa taikka muussa näihin rinnastettavassa oppilaitoksessa suoritettavan opintokokonaisuuden suorittamisen edellyttämä ajanjakso siltä osin kuin mainitun koulutuksen lakisääteinen vähimmäiskesto ei ylity,

– –

k) ammatillisessa koulutussuhteessa täyttynyt aika siltä osin kuin tällainen koulutus on virkamiehen palvelukseen ottamisen ennakkoedellytys tai kun se on suoritettu julkisoikeudellisen työnantajan palveluksessa,

l) työskentelykausi, jonka perusteella on maksettava [9.9.1955 annetun yleisen sosiaalivakuutuslain (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz)[4]] 31.12.2004 sovellettavien säännösten mukaisia pakollisia eläkevakuutusmaksuja,

– –

3 — BGBl. 340/1965; jäljempänä vuoden 1965 eläkelaki.

4 — BGBl. 189/1955; jäljempänä ASVG.

Huomioon ottamatta jättäminen ja luopuminen

54 §

– –

(2) Seuraavia palvelussuhteen alkamista edeltäviä kausia ei oteta huomioon:

a) kaudet, jotka ovat täyttyneet ennen kuin virkamies on täyttänyt 18 vuotta; tämä rajoitus ei koske 53 §:n 2 momentin a, d, k ja 1 kohdan mukaan huomioon otettavia kausia, jos näiltä kausilta on maksettava sosiaaliturvalainsäädännön säännösten mukainen siirtosumma;

– –

(5) Tämän pykälän 2 momentin a kohdan toinen lause koskee ainoastaan virkamiehiä, joihin ei sovelleta 88 §:n 1 momenttia – –”

8. Vuoden 1965 eläkelain 88 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä, koskee virkamiehiä, joiden palvelussuhde Itävallan paikallisviranomaisiin oli alkanut ennen 1.5.1995 ja jotka olivat palveluksen alkamisesta eroamiseensa asti keskeytyksettä palvelussuhteessa Itävallan paikallisviranomaiseen.

II **Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys**

9. Franz Lesar on syntynyt 3.6.1949. Hän oli 14–18-vuotiaana (9.9.1963–8.3.1967) oppisopimussuhteessa liittovaltion posti- ja lennätinhallintoon (Post- und Telegraphenverwaltung des Bundes). Sen jälkeen hän oli 9.3.1967 alkaen työsopimussuhteisena toimihenkilönä liittovaltiolla. Samanaikaisesti hän opiskeli 14.9.1967–17.2.1972 työssäkäyville tarkoitetussa ammattilukiossa. Hänen julkisoikeudellinen palvelussuhteensa liittovaltion palveluksessa alkoi 1.7.1972.

10. Ennen virkaan astumistaan Lesar maksoi eläkemaksuja toimihenkilöiden eläkevakuutuslaitokseen (Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten, jäljempänä vakuutuslaitos) koko oppisopimus- ja työsuhteensa ajan, sekä ennen kuin hän täytti 18 vuotta että sen jälkeen.

11. Steiermarkin posti- ja lennätinhallinnon (Post- und Telegraphendirektion für Steiermark) johdon 23.8.1973 tekemällä päätöksellä Lesarin palvelussuhteen alkamista edeltävistä kausista, jotka täyttyivät sen jälkeen kun hän täytti 18 vuotta ja ennen hänen julkisoikeudellisen virkasuhteensa alkamista, otettiin ehdottomasti huomioon yhteensä viisi vuotta 15 päivää palvelussuhteen alkamista edeltävinä kausina. Ne jakautuvat seuraavasti:

— sopimussuhteinen toimihenkilö 3.6.1967–13.9.1967,

— opiskelu työssäkäyville tarkoitetussa ammattilukiossa 14.9.1967–17.2.1972, ja

— sopimussuhteinen toimihenkilö 1.3.1972–30.6.1972.

12. Vakuutuslaitos päätti 22.5.1974 tekemällään päätöksellä myöntää ja maksaa liittovaltiolle Lesarin sopimussuhteisena toimihenkilönä työskentelemien kausien perusteella huomioon otetuista 18 vuoden täyttämisen jälkeen täyttyneistä kausista ns. siirtosummana 4 785 šillinkiä.

13. Lesarille korvattiin 28.3.1974 ja 22.5.1974 tehdyillä päätöksillä 33 160,05 šillinkiä. Tämä summa koski muun muassa hänen oppisopimus- ja työsopimussuhteisen toimihenkilösuhteensa aikana ennen 18 vuoden täyttämistä maksamiaan eläkemaksuja.

14. Lesar jäi eläkkeelle 31.8.2004. Siinä yhteydessä henkilöstöosasto määritti hänen eläkkeensä määrän ottamalla huomioon 23.8.1973 tehdyssä päätöksessä hyväksytyt palvelussuhteen alkamista edeltävät kaudet.

15. Elokuussa 2011 Lesar teki hakemuksen, jossa hän pyysi hyväksymään hänelle ennen 18 vuoden ikää täyttyneet oppisopimus- ja työskentelykaudet ylimääräisinä eläkkeeseen oikeuttavina kausina. Henkilöstöosasto hylkäsi hänen hakemuksensa 23.8.2012 tekemällään päätöksellä. Lesar haki tämän jälkeen päätökseen muutosta Verfassungsgerichtshofissa (valtiosääntötuomioistuin, Itävalta). Tämä ilmoitti kuitenkin, ettei se ole toimivaltainen käsittelemään muutoksenhakuasiaa. Lesar kääntyi sen jälkeen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen puoleen ja esitti sille saman vaatimuksen.

16. Kyseisen tuomioistuimen mukaan hakemuksen hylkääminen ei olisi perusteltua, jos oikeudellinen tilanne olisi muuttunut direktiivin 2000/78 voimaantulon jälkeen. Se katsoo, että tässä tapauksessa kieltäytyminen ottamasta huomioon ennen 18 vuoden ikää täyttyneitä oppisopimus- ja työskentelykausia palvelussuhteen alkamista edeltävinä kausina on ikään perustuvaa erilaista kohtelua, mutta se miettii, voiko tällainen kohtelu olla kuitenkin perusteltua.

17. Verwaltungsgerichtshof (hallintotuomioistuin) on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 2000/78] 2 artiklan 1 kohtaa, 2 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sellaiset oppisopimuskaudet ja työsopimussuhteiset kaudet liittovaltion palveluksessa, joista oli maksettava pakolliset eläkevakuutusmaksut, on virkamieseläkkeen saamiseen liittyvinä palvelukseentuloa edeltävinä kausina

a) otettava huomioon, mikäli ne täyttyvät sen jälkeen, kun virkamies on täyttänyt 18 vuotta, jolloin sosiaaliturvalaitos suorittaa liittovaltiolle siirtosumman sosiaaliturvalainsäädännön säännösten mukaisesti kausien huomioon ottamiseksi, tai sitä vastoin

b) jätettävä huomiotta, mikäli ne täyttyvät ennen kuin virkamies on täyttänyt 18 vuotta, jolloin liittovaltiolle ei suoriteta näiltä kausilta mitään siirtosummaa ja vakuutetulle korvataan eläkevakuutusmaksut, kun erityisesti otetaan huomioon, että jos unionin oikeudessa edellytetään näiden kausien jälkikäteen huomioon ottamista, on mahdollista, että sosiaaliturvalaitos perii korvaussumman takaisin virkamieheltä ja että sosiaaliturvalaitokselle syntyy jälkikäteen velvoite suorittaa siirtosumma liittovaltiolle?”

III **Oikeudellinen arviointi**

18. Tuomioon Felber (C-529/13, EU:C:2015:20) johtaneessa asiassa unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin, onko direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohtaa, 2 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, joka estää sellaisten koulutusjaksojen huomioon ottamisen eläkeoikeutta myönnettäessä ja vanhuuseläkkeen määrää laskettaessa, jotka virkamies on suorittanut ennen 18 vuoden ikää, vaikka tällaiset jaksot otetaan huomioon silloin, kun ne on suoritettu tämän iän saavuttamisen jälkeen.

19. Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että epäämällä tällaista vanhuuseläkettä laskettaessa osalta virkamiehistä ennen 18 vuoden ikää suoritettujen koulutusjaksojen huomioon ottamisen vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohta vaikuttaa näiden virkamiesten palkkaan direktiivin 2000/78 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tavalla. Näin ollen direktiiviä sovelletaan kyseisessä asiassa kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen.

20. Unionin tuomioistuin on toistuvasti todennut, että direktiivin 2000/78 soveltamisala ei sen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 3 kohdan, luettuina yhdessä tämän direktiivin johdanto-osan 13 perustelukappaleen kanssa, perusteella kata sosiaaliturvajärjestelmiä ja sosiaalisen suojelun järjestelmiä, joiden tarjoamia etuja ei rinnasteta palkkaan, sellaisena kuin tämä käsite on ymmärrettävä SEUT 157 artiklan 2 kohtaa sovellettaessa.[5] Se on myös muistuttanut, että SEUT 157 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun palkan käsitteeseen kuuluvat kaikki edut, jotka maksetaan rahana tai luontoisetuna, välittömästi tai tulevaisuudessa, jos työnantaja maksaa ne, vaikka välillisestikin, työntekijälle hänen suorittamastaan työstä.[6]

21. Mainitussa asiassa oli riitautettu se, ettei eläkkeeseen oikeuttavan ajan laskennassa ole otettu huomioon koulutusjaksoja, jotka Felber oli suorittanut ennen 18 vuoden ikää ja ennen tuloaan liittovaltion palvelukseen. Tuomiossa vahvistettiin, että vanhuuseläkkeen määrä riippuu palveluskausista ja niihin rinnastettavista kausista sekä virkamiehelle maksetun palkan suuruudesta ja että vanhuuseläke on työnantajan työntekijöilleen suoraan työsuhteen perusteella tulevaisuudessa maksama rahamääräinen suoritus. Eläke on nimittäin katsottu kansallisessa oikeudessa palkaksi, jonka maksamista jatketaan palvelussuhteessa, joka jatkuu vielä senkin jälkeen kun virkamiehelle on alettu myöntää eläke-etuuksia. Eläke on tämän perusteella katsottava SEUT 157 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi palkaksi.[7]

22. Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä otetaan käyttöön direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu ikään perustuva erilainen kohtelu.[8]

23. Kolmanneksi unionin tuomioistuin tutki, voidaanko tällainen erilainen kohtelu kuitenkin oikeuttaa direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan perusteella.

24. Unionin tuomioistuin korosti aluksi, että sellaisten kausien huomioon ottaminen, jotka ovat täyttyneet palvelussuhteen ulkopuolella ennen virkamiehen palvelussuhteen alkamista, on poikkeussääntö, joka on otettu käyttöön, jottei eläkeoikeuksien saamisen osalta kohdeltaisi epäsuotuisammin virkamiehiä, jotka ovat ennen liittovaltion palvelussuhteen alkamista suorittaneet korkeamman koulutuksen suhteessa virkamiehiin, joiden palvelukseen ottaminen ei edellytä mitään erityistä koulutusta ja jotka ovat näin voineet tulla liittovaltion palvelukseen heti 18 vuotta täytettyään. Virkamiesten eläkejärjestelmän säännöt on muotoiltu siis siten, että vanhuuseläkkeen määrää laskettaessa huomioon otettavan kokonaistyöuran katsotaan alkavan iässä, jota valtion palvelussuhteen alkamiselta vähintään edellytetään. Kyseessä olleella kansallisella lainsäädännöllä pyritään yhdenmukaistamaan ajankohta, jolloin maksuja eläkejärjestelmään aletaan suorittaa, ja näin eläkkeeseen oikeuttavan iän huomioon ottaminen. Tässä yhteydessä se, ettei ennen 18 vuoden ikää suoritettuja koulutusjaksoja voida ottaa huomioon, on perusteltavissa sillä, ettei asianomainen henkilö lähtökohtaisesti ole tällaisilla ajanjaksoilla palkkatyössä, joka olisi perusteena eläkemaksujen suorittamiselle eläkejärjestelmään.[9]

25. Unionin tuomioistuin katsoo, että sikäli kuin tällaiseen tavoitteeseen pyrittäessä voidaan taata kaikkien tietyllä sektorilla työskentelevien henkilöiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kunnioittaminen suhteessa heidän työsuhteensa olennaiseen osaan, kuten eläkkeelle siirtymisen ajankohtaan, tavoitetta on pidettävä oikeutettuna työllisyyspoliittisena tavoitteena.[10]

5 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

6 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

7 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 23 kohta).

8 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 25–27 kohta).

9 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 31 kohta).

10 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 32 kohta).

26. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin varmistui direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdassa asetetun edellytyksen mukaisesti siitä, että valitut mainitun tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen.

27. Vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohdan asianmukaisuudesta unionin tuomioistuin totesi, että julkishallinnon palvelukseen ottamisen alaikäraja on vahvistettu 18 vuodeksi, mikä merkitsee sitä, ettei virkamies voi kuulua virkamiesten eläkejärjestelmään ja maksaa sen vakuutusmaksuja ennen kuin hän on tämän ikäinen. [11] Näin ollen sillä, että tällä säännöksellä estetään ennen 18 vuoden ikää suoritettujen koulutusjaksojen huomioon ottaminen, kyetään unionin tuomioistuimen mukaan saavuttamaan sellainen oikeutettu työllisyyspoliittinen tavoite, jolla pyritään antamaan kaikille virkamiesten eläkejärjestelmään kuuluville mahdollisuus aloittaa eläkemaksujen suorittaminen saman ikäisinä ja hankkia oikeus täysimääräiseen vanhuuseläkkeeseen ja takaamaan näin virkamiesten yhdenvertainen kohtelu. [12]

28. Siitä, oliko kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä ylitetty se, mikä on tarpeen sillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, unionin tuomioistuin totesi, että riita-asiassa kyseessä olevan vaatimuksen kohteena oli keskiasteen tai ylemmän keskiasteen teknisessä tai ammatillisessa oppilaitoksessa suoritettujen koulutusjaksojen huomioon ottaminen eikä – kuten tuomiossa Hütter (C-88/08, EU:C:2009:381) – työskentelykausien huomioon ottaminen. [13]

29. Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö on tältä kannalta tarkasteltuna johdonmukainen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esiin tuomaan perusteluun nähden eli siihen nähden, että vanhuuseläkkeen laskemisessa jätetään huomiotta jaksot, joiden aikana asianomainen henkilö ei maksa vakuutusmaksuja eläkejärjestelmään. [14] Se päätyi katsomaan, että vuoden 1965 eläkelain 54 §:n 2 momentin a kohdan kaltainen säännös on asianmukainen toimenpide huomioon otettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta eikä sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. [15]

30. Ennakkoratkaisua nyt käsiteltävässä asiassa pyytänyt tuomioistuin on esittänyt kysymyksensä, jotta unionin tuomioistuin täsmentäisi sille pääasiallisesti, voidaanko tätä päätelmää soveltaa myös työsopimussuhteisen toimihenkilön oppisopimus- ja työskentelykausiin, jotka ovat täyttyneet hänen ollessaan liittovaltion palveluksessa ennen kuin hän oli täyttänyt 18 vuotta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa siis tietää, ovatko direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohta, 2 kohdan a alakohta ja 6 artiklan 1 kohta esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla työsopimussuhteiselle toimihenkilölle liittovaltion palveluksessa täyttyneitä oppisopimus- ja työskentelykausia ei oteta huomioon virkamieseläkkeeseen oikeuttavina kausina, jos ne ovat täyttyneet ennen kuin hän on täyttänyt 18 vuotta.

31. Huomautan aluksi, että, unionin tuomioistuin päätti tuomiossaan Felber (C-529/13, EU:C:2015:20) tutkia asian vain direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan kannalta, vaikka siltä tiedusteltiin kyseisen artiklan 1 tai 2 kohtaan nojautuvan perustelun olemassaoloa. Tämä on varmastikin syynä siihen, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole nyt käsiteltävän asian yhteydessä esittämässään kysymyksessä maininnut kyseisen artiklan 2 kohtaa.

32. Olen kuitenkin sitä mieltä, että nyt käsiteltävä asia on tutkittava juuri direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan kannalta.

11 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 34 kohta).
12 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 35 kohta).
13 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 36 kohta).
14 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 37 kohta).
15 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 39 kohta).

33. Muistutan tältä osin, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on rajoittanut kysymyksensä koskemaan vain kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa, tämä seikka ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä kansalliselle tuomioistuimelle kaikkia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä sen ratkaistessa käsiteltävänään olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko se viitannut näihin seikkoihin esittämässään kysymyksessä. [16]

34. Huomautan myös, että Itävallan hallitus katsoi kirjallisissa huomautuksissaan, että pääasiassa kyseessä oleva erilainen kohtelu oli perusteltua direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan lisäksi myös saman direktiivin 6 artiklan 2 kohdan perusteella. Unionin tuomioistuin on sitä paitsi kehottanut kaikkia osapuolia ottamaan istunnossa kantaa siihen, voidaanko viimeksi mainittua säännöstä soveltaa tähän tapaukseen.

35. Pääasiassa kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä ei ole mielestäni tarkoituksenmukaista tutkia ensisijaisesti direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdan kannalta, koska kyseisen lainsäädännön tavoite on täysin sama kuin mikä direktiivin 6 artiklan 2 kohdassa sallitaan jäsenvaltioiden asettavan tavoitteeksi eli eri ikärajojen vahvistaminen ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien [jäsenyyden tai] eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykseksi.

36. Unionin tuomioistuin viittaakin juuri tähän tavoitteeseen, kun se katsoo tuomiossaan Felber (C-529/13, EU:C:2015:20), että kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä kyetään saavuttamaan sellainen oikeutettu työllisyyspoliittinen tavoite, jolla pyritään antamaan kaikille virkamiesten eläkejärjestelmään kuuluville mahdollisuus aloittaa eläkemaksujen suorittaminen saman ikäisinä ja hankkia oikeus täysimääräiseen vanhuuseläkkeeseen ja takaamaan näin virkamiesten yhdenvertainen kohtelu. [17]

37. Kuten Itävallan hallitus on osoittanut, pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä estetään ennen 18 vuoden ikää täyttyneiden oppisopimus- ja työskentelykausien huomioon ottaminen juuri siksi, että siinä pyritään yhdenmukaistamaan ajankohta, jolloin maksuja eläkejärjestelmään aletaan suorittaa. Tällainen lainsäädäntö on siis ilmaus jäsenvaltioiden direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan mukaisesta vapaudesta vahvistaa ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin ikäraja virkamiesten eläkejärjestelmän jäsenyyden tai järjestelmän tarjoamien eläke-etuuksien saamisen edellytykseksi. Kyseisen säännös on lisäksi sanamuodoltaan sellainen, että jäsenvaltiot voivat paitsi vahvistaa eri ikärajoja työntekijöille tai työntekijäryhmille myös toteuttaa toimenpiteitä, joilla kyetään takaamaan ammatillisen sosiaaliturvajärjestelmän sisällä yhtenäinen ikäraja jäsenyyden tai eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykseksi.

38. Unionin tuomioistuin on tuomiossa HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590) ja tuomiossa Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603) katsonut, että koska direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiot oikeutetaan poikkeamaan ikään perustuvan syrjinnän kiellon periaatteesta, tätä säännöstä on tulkittava suppeasti. [18]

39. Unionin tuomioistuimen mukaan direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan tulkitseminen siten, että säännöstä olisi sovellettava kaikenlaisiin ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, merkitsisi säännöksen soveltamisalan laajentamista sen suppeaa tulkintaa koskevan vaatimuksen vastaisesti. [19]

16 — Ks. mm. tuomio HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

17 — Tuomio Felber (C-529/13, EU:C:2015:20, 35 kohta).

18 — Tuomio HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, 46 kohta) ja tuomio Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603, 41 kohta).

19 — Tuomio HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, 47 kohta) ja tuomio Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603, 42 kohta).

40. Tästä seuraa, että direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohtaa on sovellettava vain sellaisiin ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, jotka antavat turvaa vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta.[20] Lisäksi tämän säännöksen soveltamisalaan eivät kuulu vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta turvaa tarjoavien ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien kaikki ominaispiirteet vaan ainoastaan säännöksessä nimenomaisesti mainitut ominaispiirteet.[21]

41. Jotta siis voitaisiin tarkastaa, kuuluuko kansallinen toimenpide direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen piiriin, on tutkittava yhtäältä, kuuluuko se ammatilliseen sosiaaliturvajärjestelmään, joka antaa turvaa vanhuuden tai työkyvyttömyyden varalta, ja toisaalta, kuuluuko se kyseisessä säännöksessä tarkoitettuihin tilanteisiin, jotka siis koskevat ”eri ikärajojen vahvistamista ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien [jäsenyyden tai] eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykseksi [tai] ikäkriteerien käyttämistä näitä järjestelmiä koskevissa vakuutusmatemaattisissa laskelmissa”.

42. Olen Itävallan hallituksen kanssa yhtä mieltä siitä, että direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytykset täyttyvät käsiteltävässä tapauksessa.

43. Käsiteltävänä on nimittäin kansallinen lainsäädäntö, jota sovelletaan ammatilliseen sosiaaliturvajärjestelmään ja jonka tarkoituksena on vahvistaa yhtenäinen ikäraja virkamiesten eläkejärjestelmän jäsenyyden ja eläke-etuuksien saamisen edellytykseksi.

44. Direktiivissä 2000/78 ei määritellä, mitä ammatillisilla sosiaaliturvajärjestelmillä tarkoitetaan, mutta niiden käsite määritellään sitä vastoin miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY[22] 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa. Kyseisen säännöksen perusteella ammatillisia sosiaaliturvajärjestelmiä ovat ”järjestelmät, joita miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annettu neuvoston direktiivi 79/7/ETY[[23]] ei koske ja joiden tarkoituksena on antaa palkansaajille ja itsenäisille ammatinharjoittajille yrityksessä tai yritysryhmässä, taloudellisen toiminnan alueella tai ammattialalla tai ammattialojen ryhmässä etuudet, jotka täydentävät lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuuluvia etuuksia tai korvaavat ne, riippumatta siitä, onko näiden järjestelmien piiriin kuuluminen pakollista tai vapaaehtoista”.

45. Kuten Itävallan hallitus perustellusti toteaa, virkamiesten eläkejärjestelmä on järjestelmä, joka tarjoaa tiettyyn ammattialaan kuuluville jäsenille etuuksia, joiden tarkoituksena on korvata direktiivin 2006/54 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitetut yleisen eläkevakuutusjärjestelmän etuudet. Liittovaltion virkamiehet suljetaan siten ASVG:n 5 §:n 1 momentin 3 kohdan a alakohdan nojalla pois ASVG:llä perustetun eläkevakuutusjärjestelmän piiristä liittovaltion virassa työskentelyn vuoksi, koska heidän palvelussuhteensa antaa heille oikeuden eläke-etuuksiin, jotka vastaavat eläkevakuutusjärjestelmän mukaisia etuuksia.

46. Lisäksi on mainittava direktiivin 2006/54 7 artiklan 2 kohta, jossa kodifioidaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö[24] rinnastamalla ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin ”erityisten työntekijäryhmien, kuten virkamiesten, eläkejärjestelm[ät], jos järjestelmästä maksettavat etuudet maksetaan siksi, että työntekijä on palvelussuhteessa julkiseen työnantajaan”; se, että järjestelmä on osa yleistä lakisääteistä järjestelmää, on tältä osin merkityksetöntä.

20 — Tuomio HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, 48 kohta) ja tuomio Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, EU:C:2013:603, 43 kohta).

21 — Tuomio HK Danmark (C-476/11, EU:C:2013:590, 52 kohta).

22 — EUVL L 204, s. 23.

23 — EYVL 1979, L 6, s. 24.

24 — Ks. mm. tuomio Beune (C-7/93, EU:C:1994:350) ja tuomio Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648).

47. Edellä esitetystä seuraa, että pääasiassa kyseessä oleva virkamiesten eläkejärjestelmä on analogian nojalla rinnastettava direktiivissä 2000/78 tarkoitettuun ammatilliseen sosiaaliturvajärjestelmään.

48. Itävallan hallitus voi näin ollen direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan nojalla soveltaa perustellusti kansallista lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena on säilyttää kyseisessä järjestelmässä yhtenäinen ikäraja järjestelmän jäsenyyden ja järjestelmän tarjoamien eläke-etuuksien saamisen edellytykseksi.

IV **Ratkaisuehdotus**

49. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Verwaltungsgerichtshofin (hallintotuomioistuin) esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti: Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY 2 artiklan 1 kohtaa, 2 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan eläkeoikeutta myönnettäessä ja eläkkeen määrää laskettaessa ei voida ottaa huomioon virkamiehen ennen 18 vuoden ikää täyttyneitä oppisopimus- ja työskentelykausia, siltä osin kuin tällaisen lainsäädännön tarkoituksena on taata, että virkamiesten eläkejärjestelmän osalta vahvistetaan yhtenäinen ikäraja kyseisen järjestelmän jäsenyyden ja järjestelmän tarjoamien eläke-etuuksien saamisen edellytykseksi.